

### Sürece dair genel açıklama:

Derneğimiz, savaş ve zulüm sebebiyle Türkiye’de sığınma arayan kişiler ile hassas durumdaki göçmenlerin hukuksal güvencelere ve koruma mekanizmalarına erişimi, sığınmacı ve diğer hassas durumdaki göçmenlere yönelik hukuki destek kapasitesinin artırılması, sığınma ve göç alanındaki mevzuat, politika ve uygulamaların uluslararası standartlarla uyum içinde gelişmesi için uzmanlığa dayalı faaliyetler yürütmektedir.

Derneğimizin kurulduğu tarihten bugüne dek gelirlerinin neredeyse tamamı, ulusal ve uluslararası aktörler tarafından yayımlanan hibe çağrılarına yaptığı başarılı proje başvuruları sayesinde aldığı hibelerden oluşmakta, derneğimiz, tüzüğünde benimsediği amaçlar doğrultusundaki faaliyetler ile bu faaliyetlerin yürütülmesi için gerekli istihdamı bu projeler kapsamında yürütebilmekte ve sağlayabilmektedir. Bir diğer ifadeyle, “proje temelli” olarak da ifade edilen bu finansman türü kapsamında kişilerle, bir proje temelinde ve dolayısıyla da projenin kapsadığı dönem süresince iş akdi yapılabilmekte ve projenin yenilenmesi veyahut başkaca bir proje kapsamında ilave bir istihdam olanağının doğması durumunda yine ilgili projenin kapsadığı dönem süresince yeni bir iş akdi kurulabilmektedir.

2025 yılının ocak ayı itibarıyla, kurumumuzun istihdam kapasitesinin neredeyse %80’i ABD Dışışleri Bakanlığı bünyesindeki PRM (Nüfus, Mülteciler ve Göç Bürosu) tarafından sağlanan ve alt yararlanıcı sıfatıyla yararlanıcısı olduğumuz hibe kapsamında karşılanmaktaydı.

ABD’nin yeni başkanı olarak seçilen ve 20.01.2025 tarihli yeminiyle bu göreve başlayan Donald Trump tarafından, aynı gün içinde bir dizi Başkanlık Kararnamesi yayımlanmıştır. Bu kararnamelerden biri de “Birleşik Devletler Tarafından Sağlanan Dış Yardımların Yeniden Değerlendirilmesi ve Düzenlemesine Dair Başkanlık Kararnamesi” başlıklı kararnamedir. Anılan kararname uyarınca ABD tarafından sağlanan tüm dış yardımlar, “programların verimliliği ve ABD dış politikasının tutarlılığının değerlendirilmesi” iddiasıyla “gözden geçirilmek” üzere 90 gün süreyle askıya alınmıştır.

Mülteci Hakları Merkezi’nin yürütmekte olduğu proje kapsamındaki bildirim ise kuruma 25 Ocak 2025 tarihinde iletilmiştir. Bu kapsamda **hibe kapsamındaki tüm çalışmaların durdurulması** ve bu tarihten sonra **herhangi bir şekilde başkaca bir harcama yapılmaması** ve **mümkün olduğunca çok sayıda yükümlülüğün de feshedilmesi** gerektiği bildirilmiştir.

Bu bildirim sonucunda istihdam kapasitemizin neredeyse %80’ini oluşturan bu hibenin durdurulması nedeniyle dernek olarak faaliyetlerimizin neredeyse tamamı 90 gün olarak bildirilen “gözden geçirme” süreci boyunca geçici olarak durdurulmak zorunda kalmıştır.

Açıkça ifade etmek gerekir ki bu durum, Derneğimizin sebep olduğu, öngörebileceği ya da önleyebileceği bir gelişme değildir. 1 Eylül 2024 başlangıç ve 31 Ağustos 2025 bitiş tarihli olarak önceden onaylanmış bir hibenin, böylesi ani bir kararla ve tek taraflı olarak askıya alınabileceğini ve durdurulabileceğini öngörmek objektif olarak mümkün olmamıştır.

Bu durum sadece bizim kurumumuzun başına gelmemiştir. Türkiye ve dünyada binlerce sivil toplum kurumu benzer bir bütçe kesintisi yaşamış ve faaliyetlerini askıya almak durumunda kalmışlardır. Bunun sonucunda bir yandan destek verilen dezavantajlı kişi ve topluluklar, diğer yandan binlerce sivil toplum çalışanı ciddi bir biçimde etkilenmişlerdir. Konunun uluslararası boyutunu yakından incelemek isteyenler, 2025 Mart ayında yerel, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelmesinden oluşan bir çatı örgüt olan International Council of Voluntary Agencies (ICVA) tarafından yayımlanan “Lives on the Line: The human impact of US Foreign Aid Shifts” başlıklı İngilizce [rapora](#) bakabilirler.

Tekrar ifade etmek gerekirse, bir ABD Başkanlık Kararnamesi ile sözleşmelerin proje uygulaması devam ederken kurumumuzun hiçbir hatası olmadığı halde ansızın ve beklenmedik bir biçimde sona erdirilmesi derneğimiz gibi mütevazı bir kurumun tahmin edebileceği, tedbir alabileceği ve kaynaklarının yüzde 80’i aniden kesilmişken zarar görmeden atlabileceği bir durum değildir. Hem bir çok yaşanmasına neden olmuş hem de yönetmesi ve çözüm geliştirmesi oldukça zor bir krize yol

açmıştır. Bu veya benzer bir krizi Türkiye ve dünyada insani yardım, sağlık ve benzeri alanda çalışan binlerce kurum yaşamıştır. ABD basınıni takip edenler, ABD kamu sektöründe de benzer bütçe kesintileri nedeniyle on binlerce çalışanın aniden işten çıkartıldığını, birçok programın kaynaklarının haber vermeden kesildiğini görmüşlerdir.

#### **Kurumumuz hakkında yapılan açıklamaya dair cevaplarımız:**

Kurumumuz yıllar içerisinde çalışanların kıdem tazminatları dahil tüm alacaklarını proje bütçeleri kapsamında kaynaklandırmış ve zamanında düzenli bir şekilde eksiksiz ödemiştir. Bir başka ifadeyle, çalışma süreleri boyunca (yani çalışırken) tüm çalışma arkadaşlarımıza kıdem tazminatı ödemesi de yapılmıştır. Projelerin başlangıç ve bitiş tarihleri her zaman önceden bildirilmiş, işe alım ve işten çıkış süreçlerini şeffaf bir şekilde yürütmek için büyük gayret göstermiştir.

Yukarıda da ifade edilen projenin askıya alınması süreci ise ne bizim ne de sahadaki herhangi bir başka kurumun daha önce yaşamadığı, beklenmedik ve öngörülemez bir olaydır. İlaveten, sürecin nasıl işleyeceğine dair herhangi bir bilgilendirme yapılmamış ve tüm kriz yönetimi kurumumuza delege edilmiştir. Takdir edilecektir ki ABD hükümeti ile yerel bir sivil toplum kuruluşu olan derneğimiz arasında çok ciddi bir güç asimetrisi vardır. Ansızın proje faaliyetleri ve çalışanların maaşları dahil tüm proje harcamalarının durdurulması karşısında itiraz ya da söz hakkımız olmadığı gibi sürece dair bilgi alma imkânımız bile olmamıştır.

Böylesi bir kriz ve kaos anında, kurumumuz ilk iş olarak 25 Ocak Cumartesi akşamı çevrimiçi olağanüstü bir toplantı yapmış ve bütün ekip üyelerini sürece dair bilgilendirmiştir. En başından itibaren dernek yönetiminin de sürece dair başkaca bir bilgisi olmadığı, emsal bir durumun daha önce yaşanmadığı ve süreçteki en büyük zorluğun belirsizliği yönetmek olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Anılan askıya alma kararı, yukarıda vurgulandığı üzere, salt hibe kapsamındaki tüm çalışmaların durdurulmasını değil, ama aynı zamanda “gözden geçirme” olarak ifade edilen süreç tamamlanıncaya kadar herhangi bir şekilde başkaca bir harcama yapılmaması şeklinde bir bildirim de içerdiğinden, bu belirsiz sürecin yönetilmesi adına, ilk olarak 1 hafta ile sınırlı olacak bir ücretsiz izin uygulamasına gidilmesi şeklinde bir mutabakat sağlanmıştır. Bu kapsamda kurumun kurucu ekibinden yöneticiler de dahil anılan proje kapsamında istihdamları sağlanan 30’dan fazla kişi 1 hafta süresince ücretsiz izne çıkmıştır. 2 kişi ise faaliyetlerin devamının sağlanması, destek verilen sığınmacı ve mültecilere yönelik en acil işlerin yürütülebilmesi için o dönemde devam eden başka projelere kaydırılmıştır.

Bu 1 haftalık süreçte, dernek yönetimi bir yandan yeni kaynak oluşturma gayretlerine girişmiş, diğer yandan ise projenin devam etmemesi durumunda oluşacak alacakların tutarını hesaplayarak kaynak sağlayan kurumdan talep etmiştir. Yönetimin beklentisi, kısa bir süre içerisinde projenin akıbetinin belli olması ve olumsuz bir geri dönüş durumunda oluşacak alacakların derneğe ödenmesi şeklinde olmuş; ancak süreç, maalesef bu şekilde ilerlememiştir. Dernek, bu ilk haftalık süreçte fon sağlayan kuruluştan hiçbir geri dönüş alınamayınca bu kez iki hafta ile sınırlı bir ücretsiz izin uygulaması için mutabakat yolunu aramıştır. Bu kapsamda uzlaşa sağlanan çalışanlar ile bir mutabakat imzalanmıştır. İlaveten, bu ikinci mutabakatta, ilk ücretsiz izin formunun şekli ve içeriğine yönelik getirilen itirazlar dikkate alınarak çalışanları da memnun edecek düzeltmeler yapılmıştır.

Bu iki haftalık süreçte de yine beklentinin aksine kurumumuza herhangi bir bilgilendirme gelmemiştir. Hem nasıl bir değerlendirme süreci yürütüleceği hem de askıya alma sürecinde oluşan zorunlu ödemeler dahil bütün alacakların nasıl karşılanacağına dair belirsizlik devam etmiştir. Bu kapsamda, kurumumuz kısa çalışma ödeneği gibi faydalanılacak başka destekler olup olmadığını araştırmıştır; fakat bu çabalar da sonuçsuz kalmıştır.

Ancak bu süreçte kurumumuzun uzun zamandır yürüttüğü bir proje başvurusunun nihai olarak onaylandığı haberi gelmiş ve bu çerçevede kurum içinde 4’ü İstanbul’da olmak üzere farklı görevler için 7 kişiyi istihdam etme fırsatı oluşmuştur. Bu istihdam için kurum dışına ilan açılmamış, ücretsiz izin kapsamında olanlar da dahil olmak üzere kurumdaki tüm ilgili çalışanlara hiçbir ayırım gözetilmeksizin

bu pozisyonlar hakkında duyuru yapılmıştır. Sendika.org sitesindeki bu habere konu olan 9 kişiden sadece 1'i bu ilana başvurmuş, diğer kişiler ise kendi pozisyonlarında ilan olmasına rağmen başvuruda bulunmamışlardır. Bu 1 kişinin başvurduğu pozisyona ise toplamda 3 ekip arkadaşımız başvurmuş ve yapılan değerlendirme neticesinde aralarından en kıdemli olan kişi işe alınmıştır.

Özetle, bu belirsizlik devam ederken, ücretsiz izin uygulaması tarafların karşılıklı mutabakatlarıyla uygulanmış, Şubat sonunda da projenin tek tarafı olarak sona erdirildiği haberi kuruma resmen iletilmiştir. Hazırlanan ücretsiz izin belgelerinde ücretsiz izin süresi konusu apaçık düzenlenmiştir. Haber içeriğindeki gibi "kendilerinden süresiz olarak ücretsiz izne ayrılmalari" asla istenmemiştir.

Bu çerçevede derneğin alt yararlanıcı sıfatıyla faydalanıcısı olduğu hibenin de yer aldığı dünya çapında feshedilen hibe sayısı ABD resmi verilerine göre 9 bin 521 olarak gerçekleşmiştir. Tek tarafı olarak sona erdirilen bu projeler arasında derneğimiz gibi mülteci ve hassas durumdaki kişilerin haklarının korunmasına yönelik olarak çalışan programlar olduğu gibi, eğitim hakkından mahrum bırakılan kız çocuklarının desteklenmesi, Ebola gibi büyük ölçekli ölümcül sonuçları olan virüslerin yol açtığı bulaşıcı hastalık takibi, süregelen aktif çatışma bölgelerinde yetersiz beslenen çocuklara yönelik gıda yardımları ve HIV, tüberküloz ve sıtma için gerekli hayati teşhis ve tedavi hizmetleri gibi başkaca binlerce program mevcuttur.

Dolayısıyla daha önce emsali olmayan bir biçimde önce askıya alma, ardından da tek tarafı olarak sona erdirmeye şeklinde yürütülen bu süreçte, derneğimiz, derneğimizin hizmet sunduğu yararlanıcılarımız, bu hizmeti sunmak için emeklerini ortaya koyan çalışanlarımız, tıpkı dünya çapındaki yüzbinlerce benzer konumdaki kurum, bu kurumların çalışanları ve yararlanıcılarının da maruz bırakıldığı gibi bir anda ve kısa ve hatta orta vadede dahi telafisi son derece güç olacak bir şekilde ortada bırakılmıştır.

Ne derneğin ne de dernekle aynı durumda olan binlerce diğer kurumun objektif olarak öngörebilmeleri mümkün olmayan bu süreçte dernek özelinde hiç kimse ücretsiz izne zorlanmamıştır. Gelineen nihai süreçte anılan kişiler fesih bildirimlerini imzalamayı reddettikleri için, bildirimler PTT üzerinden hukuki usule uygun olarak iadeli taahhütlü olarak gönderilmiştir. Yine usule uygun olarak hangi gün taraflara ulaşırsa, o gün tarihli olacak şekilde işten çıkışları yapılmıştır. Bu konuda yaşanan gecikmelerden dolayı da kurumun mesul tutulması anlamsızdır. Herkesin bildirimini ulaştığında, bütün çıkış işlemleri yine usule uygun olarak SGK sistemi üzerinden bildirilmiştir. Anılan süreç boyunca kurumun idari ve operasyonel kapasitesinin açıklanan nedenlerden ötürü fevkalade daralmasına rağmen, derneğimiz, son derece kısıtlı bir kadroyla bir yandan çalışanlarımızı ve tabii ki yararlanıcılarımızı etkileyen bu süreci yönetmeye, diğer yandan da kaynak geliştirme çabalarını sürdürmeye büyük bir emek göstererek gayret etmiştir.

Süreç boyunca bütün çalışanlar proje kapsamında alacakların kuruma gelmesi durumunda ödemelerin gecikmeksizin yapılacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir. Nitekim, Mart ayı sonunda çalışan alacaklarının bir kısmı karşılanabilmiş ve ilgili haberde de ifade edildiği gibi ödeme yapılmıştır. Ancak söz konusu tarihte, mevzu bahis 9 kişi ile arabuluculuk süreci devam etmekte olduğu için bu kişilere herhangi bir ödeme yapılmamıştır.

Dernek yönetimi hem destek sunulan kişi ve topluluklara hem kurum çalışanlarına hem de derneğin kurumsal yapısına karşı sorumludur. Bu kapsamda, tedbirli ve dengeli karar almakla yükümlüdürler. Dernekler sonsuz kaynakları olan, kâr amacı güden yapılar olmadıkları için ticari işletmelerin sahip oldukları kaynak oluşturma imkanlarına sahip değildirler. Kaldı ki söz konusu olayda dernek de tıpkı binlerce diğer kurum gibi son derece asimetrik bir güç ilişkisi içerisinde mağdur edilmiştir. Bu kadar büyük bir operasyonel ve mali kayıp ile baş etmek ve oluşan zararın kapatılabilmesi ancak belirli bir vadede mümkün olacaktır.

Geçmiş 2000'li yıllarında başlarına dayanan, pek çok gönüllü ve profesyonel ekip üyesinin özverisi, çabası ve katkılarıyla bugünlere gelen, ülkemizin en önemli meselelerinden biri olan göç ve sığınma alanında bilgi birikimi ve uzmanlığa dayalı faaliyetler yürüten Mülteci Hakları Merkezi olarak çalışmalarımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz. ABD Başkanlık Kararnamesi nedeniyle kurumumuz ciddi kapasite kaybetmiş ve bunun sonucunda destek sağladığımız topluluklar da kurumun istihdam yarattığı çalışanlar da olumsuz bir şekilde etkilenmişlerdir. Elbette ani gelir kaybı sonucu yaşanan

zorlukları ve endişeler son derece anlaşılırdır. Ancak açıklandığı üzere bu durum dernek yönetiminin hatası sonucu gerçekleşmemiştir. Bu sebeple, oluşan öfkenin derneğimize ve yönetimine yönlendirilmesini doğru ve hakkaniyetli bulmuyoruz. Kurumumuzu ve kurum çalışanlarını yıpratmaya ve derneğin itibarını sarsmaya yönelik iftira ve karalama girişimlerine karşı her türlü yasal hakkımızı kullanacağımızı bildirmek isteriz.

Mülteci Hakları Merkezi